

11.5.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta lastensuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

HEL 2021-005032 T 03 00 00

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja Juha Jolkkonen

Lausunnonantajan lausunto

1. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä vuoden 2022 alusta ja 30 lasta/sosiaalityöntekijä vuoden 2023 alusta. (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Sosiaalityöntekijän asiakasmitoituksen säätäminen lainsäädännöllä on ymmärrettävää ja voi parantaa lastensuojelun sosiaalityön laatua.

Merkittävänä ongelmana on kuitenkin jo vuodelle 2023 voimaan tulevaksi esitetty mitoitusvaatimus 30 lasta/sosiaalityöntekijä. Tämä tarkoittaa, että vuoden 2023 alkuun mennessä kuntiin olisi saatava merkittävästi lisää lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä, mikä ei ole realistista, koska sosiaalityöntekijöitä on jo nyt vaikeaa saada kaikkiin tehtäviin. Muutos vaatisi huomattavasti pidemmän siirtymäajan.

Lakimuutoksen kanssa samanaikaisesti on ehdottoman välttämätöntä viedä eteenpäin sosiaalityöntekijöiden koulutusmäärien merkittävää nostamista yliopistoissa ja järjestää myös työn ohella suoritettavaa täydennyskoulutusta sosiaalityön kelpoisuuden hankkimiseksi. Ilman näitä toimenpiteitä lainsäädännön muutoksia ei voi toteuttaa. On myös ilmeistä, että muutos tulee lisäämään kustannuksia sosiaalityöntekijöiden määrän kasvun ja palkkatason nousun kautta, kun työntekijöiden saatavuus on huono ja kilpailu työntekijöistä kovaa. Nämä molemmat tulee huomioida täysimääräisesti lakimuutoksen arvioiduissa kustannuksissa ja sosiaali- ja terveystoimialan rahoituksessa.

2. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lastensuojeluviranomaisen kansainvälisestä toimivallasta (17 §), lastensuojelun järjestämis- ja kustannusvastuusta kansainvälisissä tilanteissa (17 a §) sekä lastensuoje-

11.5.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

lun tarpeen arvioinnista ulkomailla (17 b §). Selkiyttääkö sääntely rajat ylittäviä tilanteita?

Esitetty sääntely selkeyttää rajat ylittäviä tilanteita.

Hyvä lisäys toimivallan perusteeksi on lapsen kiinteä yhteys Suomeen, jolloin toimivalta ei ole riippuvainen enää pelkästään vanhemman kansalaisuudesta. Myönteistä on myös, että toisena edellytyksenä olevaa lapsen terveyttä ja kehitystä vakavasti vaarantavia kasvuolosuhteita ei enää arvioisi sosiaali- ja terveysministeriö, vaan kunta, johon lapsella on läheisin liittymä.

Säännöksen sanamuotoa olisi kuitenkin syytä tarkentaa siten, että kasvuolosuhteiden ei tarvitsisi vaarantaa lapsen terveyttä ja kehitystä, vaan riittäisi että ne vaarantavat joko lapsen terveyttä tai kehitystä (vrt. 40.1 §:n 1 k.).

Esitetään lisättäväksi 17 a §:ään lause, että valtio korvaa Helsingin kaupungille lastensuojelun kustannukset 17 § 3 mom mukaisista tilanteista. Ei ole kohtuullista, että yksittäinen kunta joutuu kantamaan kustannusvastuun lapsista, joilla ei ole Suomessa kotikuntaa.

Lisäksi 17 §:n 1 momentin toisessa virkkeessä on kirjoitusvirhe: "oleskelumaassaan".

3. Esityksessä ehdotetaan säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian viereille tulosta ja lapsen palvelutarpeen arvioinnista (26 §). Onko ehdotettu sääntely selkeä?

Ehdotettu sääntely on selkeää ja perusteltua ja korjaa nykyainsäädännön ongelmia.

4. Esityksessä ehdotetaan säädettävän tehostetusta avohuollon tukitoimesta (37 b §). Mikä on näkemyksenne sääntelyn selkeydestä suhteessa muihin lastensuojelun avohuollon palveluihin?

Raja lastensuojelulain 36 §:n tarkoittamiin avohuollon tukitoimiin jää sääntelyssä epäselväksi. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala näkee riittävänä, että avohuollon tukitoimia koskevaa 36 §:ää täsmennettäisiin siten, että tukitoimien jatkamista arvioitaisiin määräajoin.

Pykäläteksti ei ole selkeää ja sen perusteella on vaikea ymmärtää mitä 37 b §:n tehostettu avohuollon tukitoimi tarkoittaa. Rajanveto 36 §:n mukaisiin muihin palveluihin on liukuva ja epäselvä. Pykälän taustataajatus on hyvä: pyrkimys estää kiireellisiä sijoituksia intensiivisillä tukitoimilla, mutta 37 b §:n sisältö ei tarkennu riittävästi. 37 b §:ssä esitetyt intensiiviset tukitoimet ovat jo mahdollisia nykyainsäädännön puitteissa

11.5.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

36 §:n perusteella. 37 b §:n säätämistä ei sen vuoksi nähdä tarkoituksenmukaisena ja tarpeellisena.

37 § b:n 1 momentissa viitataan palveluita yhteen kokoavaan moniammatilliseen työskentelyyn. Ei ole realistista tai mahdollista odottaa, että lastensuojelu voisi määrittellä esimerkiksi päihde- ja mielenterveys-työn tai erikoissairaanhoidon toimintaa ja määrätä heidät tuottamaan intensiivistä tukitoimea yhteistyössä lastensuojelun kanssa.

Yksityiskohtaista perusteluissa on suositeltu noin 6 kuukauden enimmäiskestoja intensiiviselle tukitoimelle. Monien perheiden tilanteet ovat komplisoituneita ja vaativat pidemmän intensiivisen työskentelyn.

5. Onko esityksessä ehdotettu 49 a §:n 2 momentin c-kohdan päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä sijaishuollon integroitua palvelu ja sitä koskeva päätöksenteko (49 b §) sääntelyltään selkeä ja toteutettavissa käytännössä?

Päihdekuntoutuksen enimmäiskestoja on tarpeen pidentää siten, että yksilöllisen tarpeen perusteella arvioitava päihdevieroituksen ja –kuntoutuksen yhteenlaskettu enimmäiskestoajaksi olisi 6 kuukautta. Käytännön kokemus on osoittanut, että vakavasti päihdeongelmainen lapsi tarvitsee vähintään noin 4 -6 kuukauden pituisen yhteen lasketun päihdevieroitus- ja kuntoutusjakson.

Päihdevieroituksen ja –kuntoutusjakson päättymisen jälkeen iso osa lapsista tarvitsee edelleen vaativaa sijaishuoltoa. Sääntelyyn tulee selkeästi kirjata, missä hoidossa lapsi on, kun päihdevieroituksen ja päihdekuntoutuksen enimmäiskesto on saavutettu ja 49 b §:n mukainen päihdevieroitus ja –kuntoutusjakso päättyy ja tarve vaativalle sijaishuololle jatkuu esim. käyttäytymisen ongelmien, psyykkisen oireilun ja koulunkäyntivaikeuksien vuoksi. Käytännössä jatkossakin usean lapsen sijaishuoltoa olisi tarkoituksenmukaista jatkaa samassa päihdekuntoutusta järjestävässä lastensuojelulaitoksessa. Ei ole tarkoituksenmukaista luoda järjestelmää, jossa lasta siirrellään lyhyillä aikaväleillä eri laitoksiin.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vieroitushoidossa ei käytetä vieroitukseen lääkitystä. Väärinkäsitysten välttämiseksi on tärkeää tuoda perusteluissa tämän lisäksi esiin, että lapselle tulee järjestää oireenmukainen lääkitys vieroitushoidossa.

6. Esityksessä ehdotetaan erityisen huolenpidon palvelun tuottamisen keskittämistä julkisen sektorin toimijoille (60 d §). Muutokseen esitetään pitkää siirtymäaika vuoteen 2026 asti. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

11.5.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Erityisen huolenpidon osastohoidon tarve tulee lakimuutoksen johdosta kasvamaan. Helsinki suunnittelee 2 oman EHO-osaston avaamista, jotta EHO-hoidon saatavuus voidaan Helsingissä turvata. Tämän hetkisten tietojen muut suuret kaupungit eivät ole käynnistämässä omaa toimintaa. EHO-paikkojen tarpeen kasvu ja EHO-paikkojen tarjonnan pysyminen ennallaan tai väheneminen tulee aiheuttamaan merkittävän kansallisen EHO-paikkapulan lähivuosina. Tämän vuoksi Valtion lastensuojelulaitosten tulee merkittävästi lisätä EHO-paikkatuotantoa lähivuosina. Tämän toteuttamiseksi Valtion lastensuojelulaitoksille tulisi määritellä lainsäädännössä vastuu turvata EHO-paikkojen kansallinen saatavuus.

7. Esityksessä ehdotetaan vähimmäishenkilöstömitoituksia vaativan sijaishuollon ja erityisen huolenpidon palveluihin (59 a §). Mitoitukset porrastetaan vuosille 2022–2026, täysimääräisinä mitoitus tulisivat voimaan vuonna 2026. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Lastensuojelun laitoshoidon henkilöstömitoituksen nostaminen voi parantaa mahdollisuuksia vastata sijoitettavien lasten tarpeisiin. Sijais- huoltoon tulevien lasten ja nuorten hoidon ja tuen tarve on muuttunut merkittävästi vaativammaksi viimeisen viiden vuoden aikana. Helsingissä on ollut nähtävissä kasvava tarve henkilöstömitoitukseltaan vahvemmille ja osaamiseltaan monialaisemmille lastensuojelulaitoksille.

Laitoshoidon henkilöstön saatavuus on merkittävä ongelma jo tällä hetkellä ja työntekijäpula tulisi lakimuutoksen myötä syvenemään. Työntekijäpula vaarantaa tai estää lakimuutoksen toteutumisen käytännössä. Uudistuksen merkittävänä riskinä tulee olemaan, että yksityiset palveluntuottajat eivät tule jatkossa tarjoamaan riittävästi vaativaa laitoshoidtoa. On välttämätöntä, että sosionomien ja sairaanhoitajien koulutusmääriä lisätään merkittävästi ja luodaan erillisiä koulutusohjelmia, jotka mahdollistavat suoraan lastensuojelun laitoshoidon erikoistumisen.

Henkilöstöpulan syveneminen tulee myös väistämättä johtamaan laitoshoidon henkilöstön palkkatason kasvuun. Tämä tulee huomioida arvioitaessa lakimuutoksen kustannuksia ja sosiaali- ja terveystoimialan rahoituksen tarvetta.

8. Esityksessä ehdotetaan uutta säännöstä kiinnipitämisestä lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi (68 a §). Onko sääntely riittävän selkeä ja millaisia käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Ehdotettu sääntely on tarkoituksenmukainen ja vähentää lasten karkailuja. Nykytilanteessa sijaishuollossa olevia lapsia pääsee karkaamaan nykyisen lainsäädännön puutteiden vuoksi.

11.5.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Säännöskohtaisissa perusteluissa tulisi kuvata esimerkein kiinnipitämisen lyhytaikaisuutta. Sama koskee 68 §:ää.

9. Esityksessä ehdotetaan muutettavan luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamista koskevaa nykyistä säännöstä (69 a §) siten, että siinä säädetty kiinniottaminen mahdollistaa poliisille toimivallan lapsen kiinniottamiseksi virka-apuna. Poliisin virka-avun antamisesta säädetään tarkemmin uudessa 69 b §:ssä. Onko ehdotettujen 69 a § ja 69 b § sääntely riittävän selkeä ja millaisia käytännön vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Ehdotettu sääntely on tältä osin tarkoituksenmukainen. Sääntely selkeyttää poliisin velvoitetta antaa virka-apua lapsen löytämisessä, kiinniottamisessa ja kuljettamisessa vastaanottavaan yksikköön.

69 a § toteutuessaan tehostaisi lapsen palauttamista sijaishuoltoipaikkaansa. 69 a §:ään tulee lisätä tarkempi kuvaus, mitä vähimmillään tarkoitetaan laitoksen ”toimenpiteisiin ryhtymisellä tilanteessa, jossa lapsi on poissa laitoksessa”. Nykytilanteessa laitosten etsimistoimenpiteiden intensiteetti ja laatu poikkeavat merkittävästi toisistaan.

Lakipykälissä ja perusteluteksteissä tulee vielä selkeämmin huomioida prosessin yhtenä vaiheena katoamisilmoituksen tekeminen ja sen oikeusvaikutukset. Ensi vaiheessa lastensuojelulaitos toteaa lapsen olevan poissa laitoksesta ja tekee ensivaiheen riskiarvion ja ryhtyy etsimistoimenpiteisiin. Tässä vaiheessa laitos tekee myös poliisille katoamisilmoituksen, jossa lastensuojelulaitos kuvaa lapsen riskitekijät, joiden vuoksi lapsi on välittömässä vaarassa. Poliisilla on lakisääteinen velvoite vastaanottaa katoamisilmoituksia ja ryhtyä tarvittaessa pelkän katoamisilmoituksen perusteella poliisilainsäädännön mukaisiin toimenpiteisiin. Tällainen tilanne on silloin, kun lapsi on välittömässä vaarassa esim. itsemurhariski tai vakava päihtymistila kylmänä vuodenaikana. Tällaisessa tilanteessa on kyse moniviranomaistoiminnasta, jossa poliisin toimintavelvoite esim. lapsen etsimiseen syntyy pelkän poliisia koskevan oman lainsäädännön perusteella.

Kiinniottaminen ilmaisuna mielletään fyysiseksi kontaktiksi. Ilmaisua tulisi säännöstasolla tarkentaa tai muuttaa.

10. Esitys sisältää muutoksia työryhmän ehdotuksiin päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon jakson aikana tehtävistä rajoitustoimenpiteistä ja yhteydenpidon erityisestä rajoittamisesta (71 § ja 72 §). Millaisia vaikutuksia ehdotetuilla muutoksilla näette olevan lapsen päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon jakson toteuttamiseen?

11.5.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Esitetyt muutokset ovat tarkoituksenmukaisia ja parantavat erityisesti mahdollisuuksia hoitaa nykyistä vaikuttavammin vakavasti päihiteillä oi-reilevia lapsia.

11. Vapaamuotoiset huomiot edellä mainittuihin säännöksiin:

15 a § Sosiaalihuollon erityiset velvollisuudet

Säännöstekstiä ja perusteluja tulee täsmentää 2 momentin osalta, jotta ne vastaavat toisiaan.

16 a § Lastensuojelun kustannuksista vastuussa oleva kunta

Säännös sitoo kustannusvastuun kuntaan, jossa lapsen sijaishuollon tarve on syntynyt (16 a § 3 mom.), vaikka kyse on läheisverkostoratkaisusta, jolla pyritään välttämään lapsen sijoitus kodin ulkopuoliseen sijaishuoltoon. Jos läheisverkostoratkaisu on käytettävissä lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeesta on huolehdittava sen avulla sijoittamatta lasta sijaishuoltoon. Säännöstä tulisi selkiyttää esimerkiksi siten, että 32.3 §:ssä tarkoitetuista kustannuksista vastaa kunta, jossa läheisverkostoratkaisu on tehty.

Lsl 30 § Hoito- ja kasvatussuunnitelman tarkistaminen perhehoidossa

Hallituksen esityksessä lastensuojelulain muuttamisesta 30 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että laitoshoidossa ja perhehoidossa sijaishuoltopaikan tulee täydentää yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa asiakassuunnitelmaa erillisellä hoito- ja kasvatussuunnitelmalla, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Edelleen samassa pykälässä säädetään, että hoito- ja kasvatussuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Perhehoidossa olevien lasten sijoitukset ovat varsin pitkiä jatkuen usein lapsuudesta täysi-ikäisyyteen ja sijoituksen kulku on useimmiten tasaisempaa kuin laitoshoidossa, jolloin muutostarpeita hoito- ja kasvatussuunnitelmaan ei ole tarvetta tehdä yhtä usein kuin lastensuojelun laitoshoidossa. Tämän vuoksi katsomme, että lastensuojelun perhehoidossa on riittävää, että hoito- ja kasvatussuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Lsl 36 § Lastensuojelun sosiaalityö ja avohuollon tukitoimet

Pykälän viimeisessä momentissa esitetään, että lapsen kehityksen kannalta välttämättömiä... vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987), kehitysvammanhuollon...palvelut sekä välttämätön tuki lapsen kasvatuksen tukemiseksi vanhemmille tai muille lapsen kasvatuksesta vastaaville henkilöille on järjestettävä sen mukaisesti kuin lapsen asioista vastaava sosiaalityön-

11.5.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

tekijä on arvioinut niiden tarpeen sekä huomioiden lapsen tai vanhemman asiakassuunnitelman.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijällä ei ole osaamista arvioida vammaispalveluiden tai kehitysvammahuollon palveluiden tarvetta. Vammaispalveluiden ja kehitysvammahuollon palvelutarpeen arviointi edellyttää erityistä osaamista. Tämän vuoksi kyseinen kohta tulisi poistaa ja tarvittaessa viitata siihen, että vammaispalveluiden ja kehitysvammahuollon ja lastensuojelun sosiaalityöntekijät tekevät yhteistyötä.

49 § Sijaishuolto

Uusi 3 momentti, joka mahdollistaa sijaishuollon järjestämisen asumisharjoitteluna myös sijaishuoltopaikan ulkopuolella on perusteltu.

Olennaista asumisharjoittelussa on, että lapselle järjestetään asumisen ja hoidon turvaamiseksi sekä itsenäisen asumisen harjoitteluun tarvittavat palvelut ja valvonta, eikä niinkään se, kuinka pitkä matka lapsen sijaishuoltopaikasta on asumisharjoitteluun.

LsL 59 § Yhdessä hoidettavien lasten määrä: Kiireellisten tilanteiden väliaikaisen lasten enimmäismäärän ylittämisoikeus

Nykyisen lastensuojelulain 59 §:n 3 mom. esitetään kumottavaksi lakiluonnoksessa.

Esitämme kyseisen kohdan säilytettäväksi uudessa lastensuojelulaisessa. Toissijaisesti esitetään, että kyseinen kohta tulee voimaan 4 vuoden siirtymäajalla ja muutoksesta aiheutuvat kustannukset huomioidaan kustannuksissa. Helsinki ei kykene lisäämään vastaanotto-osastojen määrää lakiluonnoksessa vaaditulle tasolle vuoden 2022 alkuun mennessä. Myöskään ostettavaa vastaanottopalvelua ei ole kilpailutuksesta huolimatta saatu lisättyä siten, että ostopalvelu voisi vastata välittömästi näihin tarpeisiin muun muassa ilta- ja yöaikaan viikonloppuisin ja juhlapyhinä.

Nykyisessä lastensuojelulaissa mahdollistaan väliaikainen poikkeaminen asuinyksikköön sijoitettavien lasten määrästä, jos se on välttämätön lasten hoidon varmistamiseksi. Kyseisen lain kohta on mahdollistanut erityisesti virka-ajan ulkopuolella lapsen tai sisarusarjan kiireellisen sijoittamisen kunnan päivystävään lastensuojeluyksikköön. Seuraavana arkipäivänä on lapselle tarvittaessa etsitty pidempiaikainen vastaanottopaikka. Mikäli kyseinen kohta poistetaan lastensuojelulaista, tulee kunnalla olla koko ajan tyhjillään olevia vastaanotto-osastoja valmiudessa. Tämä tulee merkittävästi nostamaan kustannuksia ja uusien osastojen avaaminen vaatii useamman vuoden valmisteluajan. Helsin-

11.5.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

gissä arvioidaan tarvittavan 2-3 uutta osastoa, jotta voidaan varmistaa, ettei vastaanotto-osastojen paikkamäärä ylitä missään tilanteessa.

Uusien osastojen käyttöönottomahdollisuuksia hidastaa samanaikaiset lastensuojelulain tulevat EHO-osastohoidon laajennukset ja lastensuojelulain 59 §:ään mahdollisesti tuleva tiukennus yhteen sijoitettavien lasten määrästä. Nämä kaikki uudistukset tarkoittavat huomattavaa uusien lastensuojelulaitosten asuinyksikköjen rakentamistarvetta Helsingissä eivätkä ne ole ilman pitkää siirtymäaikaa toteutettavissa tiiviisti rakennetussa kaupunkiympäristössä.

LsL 59 § Yhdessä hoidettavien lasten määrä

Lakiin esitetään säädettäväksi määräys, että samaan rakennukseen voi olla sijoitettuna vaativassa laitoshoidossa enintään 14 lasta. Helsinki esittää määrän nostamista 18 lapseen ja toissijaisesti 15 lapseen.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole esitetty mitään syitä esitetylle enimmäismäärälle. Nykyisen lainsäädännön enimmäismäärä on 24 lasta. Rakennusteknisesti rakennukset ovat erillisiä, mikäli niiden välissä on esim. vain 10 sentin välimatka. Jääkin epäselväksi, mitä kyseisen kohdan lisäämisellä lastensuojelulakiin on tavoiteltu. Helsingin lastenkotien rakennuskanta on rakennettu huomioiden nykyisen lastensuojelulain 24 lapsen enimmäismäärä. Helsinkiin on muun muassa valmistumassa uusi lastensuojelulaitos vuonna 2022, joka ei täytä lakiluonnoksessa olevaa mitoitusvaatimusta. Helsingissä on useita asuinyksikköjä samassa rakennuksessa, mutta asuinyksiköt ovat toiminnallisesti erillisiä. Toimiminen samassa rakennuksessa mahdollistaa kuitenkin esimerkiksi yhteiset liikuntatilat ja laitoshoidon. Tiiviisti rakennetussa suurkaupungissa kaavoitus ja rakennusprosessi vievät aikaa; pääsääntöisesti tilaesityksestä uuden rakennettavan laitoksen käyttöönottoon menee noin 6-7 vuotta.

Ehdotammekin laitoshoidon saatavuuden turvaamiseksi, että vaativan laitoshoidon enimmäispaikkamäärä olisi 18 lasta (3 asuinyksikköä, joissa 6 lasta) tai toissijaisesti 15 lasta (3 asuinyksikköä, joissa 5 lasta) ja että muutos tulisi voimaan 4 vuoden siirtymäajalla.

Lastensuojelulain 60 § Lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus vaativassa sijaishuollossa ja lastensuojelulain 15 § velvoite terveyskeskuksille ja sairaanhoitopiireille järjestää hoitoa vaativassa sijaishuollossa ja EHO-osastoilla

Lastensuojelulain 60 § pykälään esitetään säädettäväksi velvoite, että vaativan sijaishuollon laitoksella on oltava käytettävissään riittävä ja mahdollisuuksien mukaan pysyvä lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus. Lastensuojelulain 15 § esitetään, että vaativassa

11.5.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

sijaishuollossa tai erityisessä huolenpidossa olevalle lapselle tulee kunnan terveydenhuollon asianomaisten yksiköiden tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän osallistua hoidon ja huolenpidon antamiseen kyseisessä yksikössä kuten terveydenhuoltolain 69 § 4 momentissa säädetään.

Tällä hetkellä valtaosassa vaativaa sijaishuoltoa tuottavissa yksiköissä ei ole lastensuojelulain 60 § mukaista lääketieteen, psykologian tai sosiaalityön asiantuntemusta. lastensuojelulain 15 § mukaisia toimintatapoja ei myöskään ole ja kunnan terveydenhuolto tai sairaanhoitopiirit eivät järjestä hoitoa lastensuojelulaitoksessa. Poikkeus on Helsingin diakonissalaitoksen Pitäjänmäen yksiköt, joiden osalta Helsingin kaupunki ja HUS ovat erikseen sopineet, että Hus järjestää yksikössä lasten- ja nuorisopsykiatrista erikoissairaanhoitoa ja yksikössä työskentelee erikoissairaanhoidon henkilöstöä.

Ehdotettujen lastensuojelulain 60 § ja lastensuojelulain 15 § mukaisten palveluiden järjestämisestä lastensuojelulaitoksessa aiheutuu myös merkittäviä kustannuksia kunnille ja sairaanhoitopiireille ja nämä täytyy lakiesityksessä ottaa huomioon. Nyt esityksessä on arvioitu, että tästä ei aiheudu mitään kustannuksia.

Säätelyssä tulee myös selkeyttää, mikä ero ja rooli on lastensuojelulain 15 § terveyskeskuksen ja erikoissairaanhoidon osallistumisella hoitoon yksikössä ja lastensuojelulain 60 § mukaisilla laitoksen omalla lääketieteellisellä osaamisella on. Edellytetäänkö molempien toteutuvan vaativan tason lastensuojelulaitoksessa? Tulkitsemme, että ehdotettu säätely edellyttää näiden molempien toteutuvan vaativan tason sijaishuollossa. Edelleen tulee selkiyttää kirjauksia siitä, onko kyseessä erikoissairaanhoitoa koskeva tosiasiallinen velvoite järjestää hoitoa lastensuojelulaitoksessa toisin sanoen esimerkiksi erikoissairaanhoidon nuorisopsykiatri tai sairaanhoitaja tapaa sijoitettua lasta ja antaa lapselle hoitoa olemalla fyysisesti läsnä lastensuojelulaitoksessa.

Merkittävä osa vaativaa sijaishuoltoa tuottavista tahoista on tällä hetkellä yksityisiä lastensuojelulaitoksia. Yksityisillä lastensuojelulaitoksilla on hyvin heikot neuvottelumahdollisuudet suhteessa erikoissairaanhoitoon. Tämän vuoksi lainsäädännön tulee olla lastensuojelulain 15 § veloitteen osalta hyvin selkeästi kirjattu ja täytäntöönpanon tilannetta tulee valvoa kansallisesti.

Lääkäreistä, psykologeista ja sosiaalityöntekijöistä on jo merkittävästi pulaa tällä hetkellä ja esitetty lainsäädäntö tulee lisäämään näiden ammattiryhmien tarvetta entisestään. Kyseisten ammattiryhmien koulutusmääriä tuleekin nostaa, jotta henkilöstön saatavuus voidaan esitetyssä laajuudessa turvata.

11.5.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Lsl 70 § Eristäminen

Lakiluonnoksessa esitetään eristämisen enimmäiskestoksi 4 tuntia. Esitämme enimmäiskeston pitämistä nykyisen lainsäädännön tasolla 12 tuntina. Poliisin päihdevieroitukseen tuomat, päihtyneet lapset saattavat olla saapuessaan äärimmäisen väkivaltaisia. Näissä tilanteissa 4 tunnin eristäminen ei ole riittävä aika. Päihtymyksestä selvittyään monet ovat täysin tietämättömiä tapahtumista.

On huomioitava, että terveydenhuolto ei ota äärimmäisellä väkivallalla oireilevia, päihtyneitä lapsia osastohoitoon. Äärimmäisen väkivallan tilanteissa päihtynyt lapsi kuljetetaan poliisin tuella terveydenhuollon päivystykseen. Helsingissä terveydenhuolto kuitenkin palauttaa systemaattisesti nämä lapset takaisin lastensuojelulaitoksiin, koska arvioi, että akuuttia terveydellistä vaaraa tai sairaalahoidon tarvetta ei ole.

Lastensuojelulain muuttamisesta aiheutuvat kustannukset ja suhde valtion talousarvioesitykseen

Lakiluonnoksen esityksistä aiheutuvat kustannukset on merkittävästi aliarvioitu. Kustannuksina ei ole huomioitu lainkaan muun muassa:

1) 15 § Terveydenhuollon velvoite osallistua hoidon järjestämiseen vaativassa sijaishuollossa ja EHO-osastoilla

- Lakiin esitetään velvoitetta terveydenhuollon yksiköille ja sairaanhoitopiirille järjestää hoitoa lastensuojelulaitoksessa.

- Tämä edellyttää sekä perusterveydenhuoltoon että erikoissairaanhoidon merkittävästi lisähenkilöstöä.

2) 30 § Hoito- ja kasvatussuunnitelmien tarkistamisen ajankohtien lisääminen

Hoito- ja kasvatussuunnitelmat eivät ole aiemmin olleet lakisääteisiä perhehoidossa. Perhehoidossa erillisen hoito- ja kasvatussuunnitelman laatii perhehoitaja yhdessä perhehoitolain mukaisesta perhehoitajan tuesta vastaavan työntekijän ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Perhehoitajalain 15 §:n mukaisina perhehoitajan tuen järjestämisen vastuutyöntekijöinä toimivat sosiaaliohjaajat. Lastensuojelulain muutoksen toteutuminen 30 §:n osalta aiheuttaisi tarpeen lisätä merkittävästi perhehoidon sosiaaliohjaajien määrää, jotta lapsikohtaiset hoito- ja kasvatussuunnitelmat kyettäisiin perhehoidossa laatimaan ja myös perhehoitaja saisi tehtävänsä kuuluvan lakisääteisen tuen. Arvioidut kustannukset Helsingin kaupungille olisivat noin 0,4 miljoonaa euroa.

11.5.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

3) 60 § Lääketieteen, psykologinen ja sosiaalityön asiantuntemus lastensuojelulaitoksessa

- Vaativan sijaishuollon laitoksella tulee olla riittävä ja pysyvä lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön osaaminen.

- Valtaosalla vaativaan sijaishuollon lapsia hoitavista laitoksista ei ole nyt kyseistä osaamista ja henkilöstöä käytössään.

- Tämä merkitsee useiden miljoonien uusia kustannuksia pelkästään Helsingille.

4) 59 § yhdessä hoidettavien lasten ja nuorten enimmäismäärän pienentäminen

- Vaativan tason lastensuojelulaitoksen rakennuksessa saa hoitaa yhdessä enintään 14 lasta, aiemmin 24 lasta.

- Muutos edellyttää uusien lastensuojelulaitosten rakentamista ja aiheuttaa lisäkustannuksia.

- Poistetaan mahdollisuus poiketa kiireellisissä tilanteissa ja väliaikaisesti yhdessä hoidettavien lasten ja nuorten määrästä.

- Tämä edellyttää uusien lasten ja nuorten vastaanotto-osastojen perustamista, jotta paikkoja on jatkuvasti tyhjiillään odottamassa mahdollisia sijoitettavia lapsia.

- Tämä edellyttää esimerkiksi Helsingissä noin 2-3 uuden asuinyksikön rakentamista ja henkilöstön palkkaamista näille osastoille.

6) 59 a § mukaista asuinyksikön vähimmäismitoituksen nostamista 7:ään hoito- ja kasvatustyöntekijään.

- Nykyisen lastensuojelulain 59 § mahdollistaa 6 hoito- ja kasvatustyöntekijän vähimmäismitoituksen, jos samassa rakennuksessa on useampi asuinyksikkö.

- Muutos edellyttää lisähenkilöstön palkkaamista. Kustannusarvio Helsingin omien laitosten osalta on ainakin 550 000 euroa. Ostopalvelulaitosten osalta arvioidaan olevan vastaavat kustannukset.

7) 59 § ehdotetaan vähimmäishenkilöstömitoituksia vaativan sijaishuollon ja erityisen huolenpidon palveluihin.

Muutoksen kustannukset tulevat olemaan poikkeuksellisen suuret ja ne tulevat merkittävästi lisäämään kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden kustannuksia.

11.5.2021

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Muutos merkitsee Helsingin omissa laitoksissa arviolta yli 100 uuden työntekijän palkkaamista laitoshoitoon vuosina 2022-2026 ja jopa suurempaa lisäystä yksityisillä palveluntuottajilla, jotka hoitavat sijoitettuja helsinkiläisiä lapsia. Karkea arvio kokonaiskustannuksista on Helsingille noin 20 miljoonaa euroa vuodessa nykyisillä palkkakustannuksilla.

Muutos tulee pahentamaan työvoimapulaa ja johtamaan väistämättä palkkatason nousuun ja tämä kasvattaa kokonaiskustannuksia.

Lisätiedot

Saila Nummikoski, lastensuojelun johtaja, puhelin: 310 43439

saila.nummikoski(a)hel.fi

Maarit Sulavuori, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja, puhelin: 310 62401

maarit.sulavuori(a)hel.fi

Marja-Riitta Kilponen, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 43777

marja-riitta.kilponen(a)hel.fi

Juha Jolkkonen
sosiaali- ja terveystoimialan
toimialajohtaja

Liitteet

- 1 [Lausuntopyyntö 22.4.2021](#)
- 2 [Lausuntopyyntö 22.4.2021, liite, HE luonnos lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi, fi](#)